

Előhang a Rakott 2012. november 22-i műsorához

A Rakott elevenbe vágó büntetőjogi témával jelentkezik. Tárgy: a védelemhez való jog elvben és gyakorlatban a változó igazságszolgáltatás rendszerében. Két idézet: 1) *a törvény szerint a terhelt személyesen védekezhet, és a védelmét az eljárás bármely szakaszában védő is elláthatja. A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az, akivel szemben a büntetőeljárást folytatják, az e törvényben meghatározott módon védekezhessenek.* 2) *Ügyvéd-etikai elvárás: Hatóság előtt tett nyilatkozatai, beadványai és különösen perbeszédei legyenek jogilag megalapozottak, igényesek... A védő tárgyalási fellépésénél különösen érvényesülnie kell az általános megjelenési és magatartási követelményeknek.* E zsinórmértékekhez képest is, mi a valóság? Mi a hatékony védelem kulcsa, stratégiája és taktikája? Van-e morális korlát a vállalásban? Lehet-e tanítani a jó megoldásokat? Becsaphatja-e védőjét a vádlott? Javul vagy esik az általános színvonal? Mit ér a tárgyalótermi hókusz-pókusz? Mit old meg az ún. vádalku, kell az nekünk? Igaz-e, s jól van-e, hogy e jog még a legrémesebb gazembert is megilleti? Hol szorít a cipő, s kit szorít elsősorban? Vendég Dr. Bánáti János kamarai elnök, mint de jure büntetőjogász egyetemi oktató, és mint de facto bűnügyi védő, ügyvéd: alkalmasint a három legkiválóbb egyike. Műsorvezető: Kolláth György

Adásmenet a Rakott 2012. november 22-i műsorához

Jó estét kívánok! Az 52. adásban előben köszöntöm a hallgatót. A Rakott elevenbe vágó és gyakran felizzó témával: a büntetőjog adott szegletével jelentkezik. Az emberiséggel egyidős a bűn, a büntetés, a bűnhődés: de talán a bűnbánat, s a bűnbocsánat is. A legtöbb ember kétlelkű. Ha a hozzá közel álló személy botlik meg, akkor mentetet, irgalmat kér. Ám ha idegen követ el rémséget, csak a legsúlyosabb megtorlást, a példastatuálást kész elfogadni. Közvetlen népitélet jogállamokban nincsen, de a publikum igényt tart a részvét(el)re. Sőt néha jogot formálna a neki tetsző procedúrára és elégtételre is. Folytonos a változás. Tisztességes tárgyalás mindenkinek kijár. Már nem axióma a börtönben sem: ne csak őrizd, gyűlöld is. Hát a többiek sorsa és megítélése idekint? Mint a régi római arénában: az ujj rendre lefelé mutat. Bizarr példa, hogy/ha ügyvéd emel szót a halálbüntetés mellett. Fura dolog, hogy a bűnök világa terén felemásan, de fejlődött, szelídült a jog évezredekén át. Szerintem ez tény: a tálió-elvtől eljutottunk a boszorkány-égetésen át a mediációig. Ám a politika és a jog az indulatmentes valóság törvényszerűségeit, módszerét és igazságát akceptálni mégse mindig tudta, nem is mindig akarja. Nőnek a különbségek?! Az igazságszolgáltatást tekintve az egyik póluson van Norvégia Breivik-ügye és -ítélete: a másikon Mór, Veszprém vagy a pécsi rendőrhölgy végzete. Középen, egy kopott padon ül a vádlott. Kevéssel hátrább (?) a buzgó rokonság, olykor a „tüntető” hallgatóság, a médiában meg a híreket habzsoló néző, olvasó íté(kez)ik). Ezerfejű cézár?

A bírói pulpitus egyik oldalán a vádképviselő, a másikon a védő látható. Jó-jó, de mi lehet a talárokon belül? Egyáltalán: mi tartozik mindannyiunkra X vádlott, Y sértett, és A,B,C tanúk, szakértők, hozzátartozók és sajtómunkások kavalkádjából? Ez a mai főmenü sarkított, de talán életszerű és ritka nézőpontból.

A Rakottban cél a köd-oszlatás és a mérsékelt gondolkodás. Ez foglalja keretbe a mai adás tárgyát: a védelemhez való jogot elvben és gyakorlatban, a változó igazságszolgáltatás rendszerében. Két idézet: 1) *Az 1988. évi XIX törvény, a Be.: a törvény szerint a terhelt személyesen védekezhet, és a védelmét az eljárás bármely szakaszában védő is elláthatja. A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az, akivel szemben a büntetőeljárást folytatják, az e törvényben meghatározott módon védekezhessenek.* 2) *Ügyvéd-etikai elvárás: Hatóság előtt tett nyilatkozatai, beadványai és különösen perbeszédei legyenek jogilag megalapozottak, igényesek... A védő tárgyalási fellépésénél különösen érvényesülnie kell az*

általános megjelenési és magatartási követelményeknek. Idézhetném még az előbbiekről az Alaptörvényt, főbb részleteiben a Btk-át és a Be-t, az Európai Emberi Jogi Egyezményt, netán Strasbourg, Hága ítéleteit. Esetleg lesz ezekre is utalás. Fontosabb a jogi alapok listázásánál a kérdés: vajon a zsinórmértékekhez képest mi a „véres” valóság? Mi a hatékony védelem dolga, kulcsa, stratégiája és taktikája? Ki mikor lép ebbe(n)? Mi az, hogy megalapozott gyanú, avagy törvényes vád? Van-e morális korlát a vállalásban? Lehet-e tanítani a jó megoldásokat? Becsaphatja-e védőjét a vádlott, és viszont? Hogy indul egy bűnügy, miként fejlődik és hány fokon zárul le? Mit ér a tárgyalótermi hókusz-pókusz? Mitől jó vagy rossz egy védői munka, pláne egy perbeszéd? Meddig tejed a védő-ügyvéd szakmai-etikai szabadsága? Javul vagy esik az általános színvonal? Az új, szigort istenítő jogalkotás: a jogi megszorítás hová vezet? Mit old meg az ún. vádalku: kell az nekünk? Jól van-e, hogy a védelem joga, beleértve a kirendelt védő közreműködését még a legrémesebb gazembert is megilleti? Hol a helyünk e téren a többi jogállam gyakorlatához, jogi és tárgyi infrastruktúrájához képest? Hol szorít a cipő, s kit szorít elsősorban? Ilyenfajta kérdéseket találtam és kaptam az adásra készülve.

A mai műsor vendége nem ismeretlen a Klubrádió hallgatói előtt. Jellemző, tiszteletteljes mozzanat, hogy Albert nicknevű fórumozó társunk a doktor urat tökéletes nacionáléval bemutatta. Reálgimnáziumi start, summa cum laude diploma, ügyvéd-család, elnöki mandátum, tudományos és oktatói pálya, nagy ügyek közreműködője. Hadd tegyek hozzá két sportos vonatkozást. A kolléga urat életemben először (30 éve) a szomszédos tenispályán párost játszani láttam az ISC-én. Pár éve pedig a TF-en méltatták nagy elismeréssel a sportjog c. jegyzethez írt bírálati véleményét. /Kitekintés: újabban egy nívós lektori műbíráló akaratlanul is politikai tettnek látszhat. Vigyázni kell: szerzőnek és lektornak egyaránt. Szép új világ./

Mégis első ízben van itt nálunk, a Rakottban Dr. Bánáti János ügyvéd úr, az országos kamara elnöke, büntetőjogi specialista egyetemi oktató, és elméleti tudásának méltóságteli tárgyalótermi képviselője, jelentős ügyek védője.

Szervusz Elnök, Kolléga, Tanár Úr (majd e három titulust váltogatom): a hallgató nevében is köszöntelek a stúdióban. Tanár úr, ha jól tudom, egyetemi óráról jöttél a stúdióba: hol, melyik évfolyam számára volt elméleti vagy gyakorlatias óra, és milyen témával foglalkoztatok? Eligazodnak vajon a joghallgatók a változások szédítő forgatagában: mert mintha ez sok politikusnak nemigen sikerülne. Jársz a hallgatókkal bírósági tárgyalásra, börtön-látogatásra is? Van álmétkedés: tankönyv vs. élet?

Szünet előtt, bár bizonyára átnyúlva a II. blokkra is, négy kérdés-csoport adódik: 1) Szerinted a jogállami büntetőjog nagyban-egészében rendben van-e itthon? És akár igen, akár nem, mi a trend benne? Amennyiben bírálod is, vajon mennyiben oka a kritikának a törvényi szabályozás, továbbá a személyi, szervezeti, infrastrukturális ellátottság? 2) Fajsúlyos ügyben kötelező a védelem. Ez néha kirendelést, tehát nem a terhelt által való megbízást jelent. Utóbbinak a mai gyakorlata – ombudsmani ajánlást is figyelembe véve - megfelelő vagy jócskán finomítható? 3) Ki lehet a védő, mi a feladata, s őt ki vagy mi védi? Titoktartása, kapcsolattartása, javadalmazása rendezett? 4) Mennyire kurrens dolog büntetőjogi védőnek lenni: általános ügyvédi praxis elég-e ehhez, vagy inkább a specialisták esélye több és jobb?

Most rövid közszolgálati és kereskedelmi szünetet tartunk, de jövünk vissza. Folytatódik a Rakott Dr. Bánáti Jánossal, büntetőjogász oktatóval, mert a téma a védelemhez való jog. Tegyük most egy kis történeti, majd pedig nemzetközi kitekintést! Hogyan fejlődött ki a védelem joga, és annak milyen stációi voltak, vannak? Az 1989 előtti Magyarországon mi volt a jellemző, majd a rendszerváltozás milyen irányt, modern pályát jelöl ki a védők számára is?

A világ élenjáró országaitól mit kellene átvennünk: pl. békítés, anyagi jóvátétel, védői díjazás gyorsasága és mértéke, az alternatív szankciók rendje, a fair eljárás módjai térben és főként időben? A lefogottak sorsa rendben van-e? És vajon ennek alternatívái működnek-e: házi őrizet, lakhely-elhagyási tilalom, óvadék? Időnként Magyarország is kap strasbourgi elmarasztalást: miért és mi a tanulsága?

A tanár urat kérdezem: a diákok inkább ügyészi, vagy bírói, netán ügyvédi nézőponttal dolgoznak-e, kérdeznék-e, írják-e szakmai munkákat? Van védői ars poétikád, és hozzá képest oktatói hitvallásod? Tényleg igaz-e az, hogy az ügy első bírója a védő-ügyvéd? Mekkora őszinteség szükséges pro és kontra?

Ismét szünetet tartunk, de jövőnk vissza. Folytatjuk a Rakott-at Dr. Bánáti János védőügyvéd úrral, büntetőjogász egyetemi oktatójával. Kérem, mutassuk be a büntetőeljárás keresztmetszetét - védői nézőpontból. Este 9-kor kapsz pl. egy kétségbeesett hívást: tessék jönni, segíteni, viszik a nyomozók a férjemet, meg a dolgozó szobából a gépet, az iratokat. Tennivaló: minimum, maximum? Azután, nyomozati eljárás folyik a megbízód ellen: min múlik, hogy jelen kell-e lenned, mit lehet tenni a gyanúsított érdekében? Lehet-e köztetek konfliktus? Az ügyésszel, a nyomozati bíróval való kommunikáció hogyan helyes? Van-e kellő idő és mód védői indítványozásokra? Mikorra áll össze, és főként miből áll a védelem stratégiája? Egy ügyben több terhelt, s így több védő is lehet. Mi a helyes módszer a védő kollégákkal való érintkezésben? Hát az egyesbíróval és az ügyésszel összefüggésben?

Következik a tárgyalás: kéréseid észrevételeid, indítványaid mire irányul(ja)nak? Mi a perbeszéd alfája és ómegája? Te kb. tudod, hogy a berekesztés után milyen ítélet várható? Ha kérdezi a védenced, megmondod neki? Mi a jogorvoslatok kerete, esélye, szintezése és időigénye?

A felsőbb bíróságok inkább enyhítenek vagy súlyosbítanak? Te mikor vagy elégedett a bírósági döntéssel, és mit lépsz, ha a fél nem tud beletörődni a verdiktbe?

Elérkeztünk a mai utolsó szünetünkhöz, de jövőnk vissza. Folytatódik és rövidesen be is fejeződik a Rakott Dr. Bánáti János büntetőjogással, védőügyvéddel.

Térjünk át jogi, törvényalkotási kérdésekre! 2010 nyara óta különösen változóban van a büntetőpolitika, s általa a törvényi szabályozás, s az intézményi rend is. Új Btk. készült, lép majd hatályba. Az Alaptörvény is ad szakpolitikát, növeli az egyén felelősségét ebben-abbban (önvédelem joga, etc). Változott az igazságszolgáltatás igazgatása, elkerülhetnek ügyek innen-oda. Régi bírák lettek nyugdíjasok, új döntéshozók léptek be vagy léptek előre: van már mód egy gyors-mérleget készíteni? Védőnek lenni ezentúl könnyebb vagy nehezebb lesz?

És feltennék egy kérdést szűkebb szakmám, a közjog köréből: magyarázni kell-e, hogy a védelem jogát biztosító garanciális szabály nem egyszerűen a gazfickót védi, hanem biztos, törvényes utat jelöl ki a nyomozónak, az ügyésznek, a bírónak is. Korrekt pályán tartja az utóbbiakat, elejét véve a jogsértő túlzásnak. Ezért nem lehetne tetszőleges, önkényes a szisztéma felületes, látszat-értékű, jogot megvonó-csorbító szigorítása. A fegyverek egyenlősége a vád és a védelem között nem a bűnös ajnározása, hanem a közhatalmi állam felelős, igényes munkájának is a záloga volna, vagy lesz idővel. Így látod Te is, vagy másként?

Tanár úr, két dolgról még érdemes beszélni. 1) Néha ügyvéd is megbotlik, őt is védeni kell, de még inkább óvni szükséges a szakmai etika elveit, gyakorlatát? Megvan ennek a szükségszerű felismerése, biztosítéka? Van egy ide tartozó vicc: zörget a fogoly, -az ügyvédemet akarom! Válaszol a smasszer:- kopogjon át a szomszéd cellába, ott ül! 2) Tegyük fel, hogy a jó tündér teljesítené 3 kívánságot az élő büntetőjog (pl. a Btk., ill. a Be.) javításában, európai axiómáinak a megszilárdításában? Mi volna a Te 3 legfőbb kérésed, ajánlatod?

Köszönöm, hogy a vendégünk voltál: Dr. Bánáti János ügyvéd-elnök-tanár úr. Köszönöm a Klubrádió munkatársainak: Árva Brigittának és Józsa Péternek is a segítő közreműködést. A legközelebbi **élő adásunk** december 13-án lesz. A 3 hetenkénti periódus miatt, az idei utolsó műsor: kis spéci évösszesítő lesz. Volt ilyen már két ízben: Megyesi Gusztávval és Váncsa Istvánnal, sok derűvel és kritikus közéleti visszatekintéssel. Sajnos, az idén Váncsa István nem tud a műsorunkba jönni, ezért Megyesi Gusztávval ketten „retróznak” 12 hónapnyit. A Klubrádió fóruma előmozdíthatja, hogy mik legyenek a kiemelt témák: persze, magunk is készülünk. Szép estét kívánok, illetve a vendégünkkel együtt kívánunk a hallgatónak. A viszont hallásra: K. Gy. műsorát hallották.